

գաւոր Վեհապետներ, Մեծ Իշխան Ֆինլանդիայի և այլն և այլն, յայտարարում ենք մեր բոլոր հաւատարմով հպատակներին, Համայն եկաւ Տէր Աստուծուն իր անքննելի ճանապարհների մէջ ցանկնել Ռուսաստանը ճակատագրի հարուածով և յանկարծակի կանչել իրան մաս Նորա Ռարերարին, Ռազմաւոր Ալեքսանդր II-ին: Դա ընկաւ լարագործների սրբապիղծ ձեռքով, որոնք անզգար զաւ եկն դեռւմ Նրա խանդավառ կեանքին, որոնք դաւաճանեցին Նորա այնքան խանդավառ կեանքին, որովհետեւ նորոնում անսնունդ էին Ռուսաստանի մեծութեան և առաւ ազգի բարորակեան նկնուիլ և գրաւականը Հպատակելով Աստուծային Նախախնամութեան զազանի հրամաններին և ուղղելով մարդկանքներ զեկալի Ամենաբարեբաւը Մեր Հանգուցեալ Դնդի մաւրս հոգու հանգստեան համար, Մենք բարձրանում ենք մեր պապական Ռուսաստանի կայսերութեան և նորոնց անքննելի Վեհապետին խաղաւորութեան և Ֆինլանդիային Մեծ-Իշխանութեան զաւի մրա, կը բառնաւ Մեր ուսերին Աստուծոյ Մեր մրա գրած ծանր բնոր, հաստատ յաւալ Նրա ամենախաղաղ օգնութեան մրա: Թող որհնէ Նա Մեր քանքը Մեր սիրեցեալ Հայրենիքի բարորակութեան համար և խոյ ուղղէ Նա Մեր ոյթեւոր Մեր բոլոր հաւատարմով հպատակներին երջանելութեան կազմելուն: Կրկնելով Ամենախալ Աստուծու առաջ և Մեր Դնդից արուած երգումը, նախել մեր նախնիների աւանդութեան համեմատ Մեր ամբողջ կեանքը Ռուսաստանի երջանելութեանը, զորութեանը և փառքին, Մենք հրաւիրում ենք Մեր հաւատարմով հպատակներին միացնել իրանց ազգիները Մեր մարդկանքների հետ Ամենաբարեբաւի սեղանի առջև և հրամայում ենք հաւատարմութիւն երգուել Նա Մեր ժառանգին Նորին կայսերական Ռարերարին Նիկիայի Ալեքսանդրովիչին: Տեսած է Պետերբուրգում մարտի 1-ին 1881 թ.ին:

ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ III.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպե՞ս մեզ հաղորդում է մեր թղթակցը, կախկէրի գրեթէ բոլոր գիւղերում բացկնան հացի

Այնչէ՛ նախանայ չը կարողացաւ: Ամբողջ որը թափառել էր նա, իսկ այժմ որտեղ էր ընկել նրան չար բախար:— Գժուար էր գիտեալ: Դա հացեց զեղի առաջուկը երկինքը: Այս գիշեր աստղերը ինչ որ հանգիստ չէին, անզգար շարժում էին և իրանց տեղում չէին կանգնում: Ի՞նչ էր պատահել: Աչքերը կրկին փակեց և մի քանի րոպէ մնաց չփութելով: Այնչէ՛, Անույ զարեւող րոպէ արեց, անուա, անբող երկինքը պարտում էր իր չարքը, ամեն ինչ ասկեւ ու մրա էր լինում, աստղերը նայեցեալ կամ զեղի առջև էին փառում, կամ զեղի ձախ: Գարեւնային այն էր, որ ինքն էլ նրանց նեւ պարտում էր: Ինչու էր այսպեւ լինում: Միթէ՛ աշխարհի միջքը նստել էր: Դա աչքերը կրկին փակեց, որ այնչէ՛ չը տեսնէ: Այժմ նրան արեւը կրկին ինչպէ՛ս էր ընկել: Ամենաառաւինը, խառնված երկնային նեւ, սկսեց աստղի խառնել նրա երեւանայութիւնը: Մտածում էր, թէ մահուան ապրանքի մէջ է գտնվում ինքը: Թէ ասեւ չուտով կը յայտնվէ հոգեւոր հրեշտակը և ամեն ինչ կը միջնանայ:... Բայց ինչու էր ուշանում նա, ինքը ուրախութեամբ, մեծ ուրախութեամբ կը ցանկանար հանգիստը նրան: Կեանքը նրանից անելի անսնունդ չէր կարող լինել, քան թէ որ էր: Աշտիսի հոգեկան անմեղանքների մէջ երկար չարչարում էր նա, մինչեւ փոքր ինչ հանգստացաւ: Բայց աչքերը րոպէ անել չէր համարձակ: Այստեղում էր ընկել, րոպէ քանակ էլ մաս չէր գալիս: Այժմ մտքը, ոչ բուռը, այց ինչ պատմ էր: Արդե՛ս ամբամութեան պատճառով քնել չէր կարողանում, թէ որտե՛ յաղմուքը խառնութեան մէջ էր ձգել նրան:

Դա աչքերը րոպէ արեց միւս օրը, անուա, որ արեւմտը կանգնել էր կեւորքայ տեղը: Եւս, գաշտ և ձար լլված էր պարծաւ, անսնունդ լուսաւորութեամբ: Գիշերակայ խառնել նեւ անցել էին և նրա ան մարքը, այժմ նրա արտում տի-

մարտներ և շատ անգերումն էլ գիւղական բանկեր: Միայն թէլուր մինչեւ այժմ ոչ հացի չտեսաւ, ոչ էլ բանի ունի: Դայն թղթակցը գրում է որ թեւաւում թիւիկ էլ չը կայ: Դաւաւաւան թիւիկը և զեղագործը միմեանց մէջ թնաւի են: Թիւիկը հիւանդատիրոջ թիւիկն է ու զարկում զեղ ընկելու համար, ասելով, ասի զեղը, որ եւ նշանակել եւ մեր զեղաւան մէջ չը կայ: Իսկ զեղագործը ասում է այց քը: Թիւիկը ունի չէ հասկանում: Իսկ մինչեւ որ զեղագործը և թիւիկը միմեանց մէջ կուտան են, Կ = Կ Լ Ի = 2 ասում բաղադր հիւանդութիւնը շատ զոհեր է ստանում թէլուրում և բաղադր չըլաղաւոր գիւղերում:

ԵՐԵՒԱՆԻՅ մեզ գրում են: Էվարդանանց տոնը կատարելու ժամանակ մեր հոգեւոր զարդի ուսուցիչ Նիկոլայոս Տէր-Ղեւոնդեանց մի ծառայող, որ իր բանաստեղծական ոգով և իր պատւով մարերով խոր ապաւորութիւն թողեց հանդիսականների մրա: Պարտը այն միտքը յայտնեց որ ժամանակակից Նայր այն ժամանակ միայն արժանի կը լինի վարդանի և նրա նիգարակիցների յիշատակին, երբ կրճարեն ազգութեան ամբողջութեան ու միութեան բարոյական զարգացումը: Յանկալ է որ Ն. Տէր-Ղեւոնդեանցի համար աղագրվել մեր պարերական հրատարակութիւններից միմի մէջ:

ԻԿԳԻԹԻՅ մեզ գրում են որ թիւրքաց պաշտօնականները շատ խիստ են վերաբերում զեղի Ռուսաստանից տանան անցնող, կամ թիւրքաց Հայաստանից ուսուց Հայաստանն անցնող հայադարձարդները: Կրկին հայ երեստարդներ, որոնք զայլու էին վանել և պէտք է անցնէին ուսուց տանանք: Թիւրք պաշտօնականների հրամանով բանտարկվեցան Հին-Բալայկաի մէջ և մնացին բանտարկված 40 օր: Վերջապէս այց երեստարդները կարողացան ազատվել բանտից: Հին-Բալայկաի կողմի հայ ազգաբնակչութիւնը վերջին ծայր յաւանաւորութեան է հասած թիւրք պաշտօնականների ճնշման պատճառով: Այժմ բոլոր մանուաւոր նախնիներն էլ թիւրքաց կառավարութեան պաշտօնականները րոպէ են անում և կարգում են:

Մեր լրագրին հաղորդում են ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ III-ՊՈԼԻՅ որ նորերում անշայտ աւաղակներ մի խանութ են կտրել: ապրանքը միջից գալիս են ընկել և խանութի գործակաւարին էլ ապանել: Բայց ինչպէ՛ս, անգիտակցական անգործութիւն: Պատճառը ինքն էլ չը գիտէ: Արդե՛ս իր չարքը զարկած նոր կեանքը, թէ Աստուծոյ զեղեցիկ աշխարհի հրապարակը կրկին թափեցին նրա հոգում կեանքի քաղցրութիւնը:—այց անկարող էր նա րաջատրել, միայն նրա գաւնաթափ զեղմի մրա փայլեց մի անմեղաւոր ծայր և նրա նայեցեալ գունաթափ չըլաղաւոր գուրս թեւան նստեալ խաւերը, լեւ գեւ չի պիտի մեղմել: Ինչ նարկաւոր է զեւ երկար ապրել: Եւ ուրախութեան իմ ծնողների զերեկանի մրա: Եւ երգումով նայն ուրախ կրկնելի: Միթէ՛ և ձեւ բանի ներքինապետ մա: Եւ պէտք է կատարել իմ խառնութեանը:...

Բայց պէտք էր մի բանով յաղեցնել իր քաղցը: Երբ կրկին լինել շարունակել ապաւաղ կեանքը: Դա մտեցաւ իրանից ոչ այնքան նեւա: Կողմ առաւակին, սկսեց քաղել նրա արեւից մի քանի անսակ ծանոթ բոյսեր, որոնց համեմատ ուտել անկարելի էր: Դիւայն կերակրելների մէջ և աղցանի համար էին գործածում: Այնչէ՛ ասեւ այց բոյսերը, րոպէ նրանք փութանակ յաղեցնելու: Դրա քաղցը պատճառեցին աստուծոյ մէջ աստիկ ցաւ: Դա անհուրեւում զեւ զեղ քաղած բոյսերը և մի քանի րոպէ մնաց յաւանաւ չիտիութեան մէջ, ամենին չը նկատելով, որ այց միջին խառնեցելով, ծիծաղելով, երգելով անցնում էին նրա մարմնի մի խաւը կրկին: Դրանք վերադառնում էին այնպիսիների հանգրուանից, և կաթիկ կեանք չարկում, զիւնում էին զեղի գիւղը:—Միթէ՛ ասեւ, մարի ասեւ, ինչ է ասում այց մարքը, ասաց նրանցից: Ինչ իր ընկերակներին, ցայց ապով պատանու մրա:—Երեք, քաղցած է խեղճը, ասաց մի սիրուն աստեղիւ: ասեցեան աղջիկ, որ որոյնում էր բոլորից թէ իր հազուադէպ նորութեան և թէ իր շարժումների համարանկ մեկրով:

Եւ, որովհետեւ աս րաջակնել է լարդիկ էլ ճանաչել: Ասում են որ աւաղակներից միմի կալանաւորած է արդե՛ս, թէ այց չարք տաւ: Գովեան է կարտ:

Յիւնեցում ենք մեր բանաստեղծներին, որ հասցէ փութելու համար պէտք է աղագրել: Մշակի խորագրութեանը 7 կապիկանց երկու մարկա: Եթէ ոչ, հասցէն չենք փութի: Հասցէները մի անգամ աղագրած ունենք, իսկ հիմը ոչ, հասցէն չենք, երկրորդ անգամ հասցէն աղագրելու համար մենք զարմաղ աղագրանի և թղթի նայն ծախաներ ունենք: Դրա համար էլ հասցէ փութող խառնաւոր բանաստեղծից պաշտնաւոր ենք մի թիւիկ, լրագրիցի վնար, այն է կաթ կապիկանց երկու մարկա:

«Մշակի» վերջին համարում աղագրւած «Երեւանի զարդի տարեկարմի աւիթով» յոգեւածի մէջ մասն երկու միտքեր: 1) աստիկ երեւի 3-րդ սիւնի, 13 ատղում զգում էր, «յայտնելով այն բոլոր կարծիքները», իսկ պէտք է լինէ՛ր այն մարդ կարծիքը: 2) նայն երեւի 4-րդ սիւնի 26 ատղում աղագրւ է՝ «շատ նեւ կերպով մանում են», իսկ պէտք է լինէ՛ր՝ «շատ նեւ կերպով միմեան են»:

Հարաւ օր, 28-ին փետրվարի, պ. Պալմո կարող թիւիկի կրտսերում իր զատաւորութիւնը «Միջին Արալի» մրա: Ժողովուրդը շատ քիչ էր կեկել: Տեղերի երկու երրորդական մարդ զատարկ էր: Դատաւորութիւնը շատ ասուն անցաւ: Պ. Պալմո ոչ թէ կեկեցան խաղով էր գրուցում, այլ կարգում էր տեսակից, ասանց զլուին անգամ բարձրացնելու: Դրա պատճառ երեւում էր ոչ թէ իր անսնուն ու լսածի արդիւնքը, այլ մի մերկանայական կոմպլիքցիա, քաղցածք որիչ զրքերից, որոնց կարողավ մենք ինքներս կարող էինք ծանոթանալ նրա նկարագրած երկինքների նեւ:

«St. Peterb. Herald» լրագրը հաղորդում է որ Մեծ Իշխան կաթիկանեւ փութարայի ներկայութեան և ժամանկութեան պիտի մշակվի Ս. Պետերբուրգում մի նոր կապիկերգութեան և կաթիկան կառավարութեան համար, այց երկրի և րաջական Ռուսաստանի նեւ ամենաաւար կերպով միացնելու մարմն: Կաթիկան փութական կաղմից բանակելու, և երկու նախնիների մրա, խառնաւոր մի մի նախնական գլխաւոր

—Բաղցած չէ, պատախանեց նրան մի պատախան: Երեք, զիմ է, տեսնում էր, աչքերը ինչպէ՛ս փառում են:

—Ինչ նա խառնում, կեկել, զիմ զու եւ, պատախանեց նրան փութիկ աղջիկը, և իր ձեւքի պղծել թաւր մտեցրեց կրկիններից մէկին, ինչպէ՛ս, որ կաթ անէ:

Կինը ուրից ցած ընկեց կաթով լիւր կուր, լլրեց պղծել թաւր, և փութիկ աղջիկը երկու մեղքով րանելով, վաղեց պատանու մա: Պալմո աղցած նայում էր այց մանկանաւ լուրեւորութեան մրա, որին, կարծես, երկինքը ուղագրել էր իրան օդելու համար:

—Ա, խալի, ասաց նա մանկական անկեղծ կարեկցութեամբ, — Եւ քեզ համար հաց էլ կը ընկնի:

Պատանին իր չարականութեամբ լի աչքերը զարմեցնելով այց երեւանի նեւն չընող արարածի մրա: Ընդունելով թաւր: Աղջիկը կրկին զարմաւ իր ընկերակների մա և այս անգամ ընկեց մի կարտ հաց: Դրա վարունքը այն աստիկան արտաւոր էր, որ պատանին բոլորովին զարմացած մնաց: Դա ասելի խաղ չը գաւ, որ յայտնէ իր չարականութիւնը, միայն զատարկած թաւր լեւ աղագր, ասաց:

—Բաղ Աստուած որհնէ քեզ, սիրուն աղջիկ: Այց որնութիւնը այնքան խալի թեւաւ, որ փութիկ աղջիկը ծիծաղեց, և խառնելով իր ընկերակների խալին, նեւացաւ:

Իսկ պատանուն այժմ աստիկ նեւաբարձր էր այն միտքը, թէ ան էր դա, ու՛մ աղջիկը, որ այց հասկում ունէր այնքան գով և ցաւակցութիւն զեղի մարդկանց թշուառութիւնը: Դա մտածեց, թէ ոչխարների համար շատ նեւա չը պիտի լինէր և սկսեց զիւնել զեղի այն կողմը, զուցէ կաթիկներից որ և ինչ անգեկութիւն կը ասանար:

Հանապարհ, որ ասում էր զեղի այն կողմը,

քաղցած, հիւստային կաթիկան գլխաւոր քաղցը լինելու է վաղիկապիտ, իսկ հարաւային մաթ՝ թիւիկ:

Հաւաքարի Մարիամնեւ որիւրդոց զարդը այս տարի էլ, իր տոբութեամբ պատաւաղել էր հանգիստը կերպով տեսելու Էմմանելեց կեկեցում վարդանանց տնը, րոպէ պատարա: Գիշը այս տարի լինելով մի տղա քանակ, կարծես գիտամբ, ինչպէս ժողովուրդը ասում է, պատարագից «չիտիկաւ» էր արեւ, նրան աստուծան ժամի 7 1/2 աստղակով: Այց իր արարունքով նա վրդակեցրեց թէ ժողովրդին և թէ իր ընկեր միւս քանաններին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վերջին օրերը ամբողջ ընկնելը զրաղ, փած էր թաղածաւանդի որդու հարսանքի տնտիւմբութեամբ: Բայց այս անկը անցան և այժմ մայրաքաղաքը կրկին ընդունեց իր առաջիկայ կերպարանքը, կրկին քաղաքական խնդիրները ամենից անելի են զրաղեցնում ընկնելներին:

Բիւնարի իշխանը նորերում մի ծառանց պարլամենտի մէջ, որ իր բովանդակութեամբ աւիթ է աւիթ այլ և այլ բացարարութիւններին: Բիւզմետի քննութեան ժամանակ իշխան Բիւնարիկ ամենամարհաւորագրը, պատգամաւոր Բիւնարի մի երկար և մշակված ծառի մէջ անդորմ քննադատութեան տակ ենթարկեց Բիւնարիկ ամբողջ փինանսական օրտեմը և մի նայն ժամանակ հարց առաջարկեց կառավարութեանը թէ ինչ պատճառով բանարները զարդպ պատահարների զեւ կեանքի ապահովութեան օրէնքը չը ներկայացվեցաւ: Բայտաւոր քննութեանը: Գորան Բիւնարի պատախանեց թէ որպէս միակ պատախանաւուն անն կայսերութեան մէջ, Նա ամենին իրան պարտաւոր չէ համարում ներկայացնել կայսրի հաստատութեամբ

ծածկված էր թանկաւ կաղծ խառնելով և ուր մարդ պաշտանելով անցնում էր բոլորների մրա: Տեղանց կորչում էր նա խառն թափերի մէջ, տեղանց շարունակվում էր կանաչապարզ արտաւորների միջով: Այստեղ արեւակի պայծառ հաւաղակները թափել էին մարերի և գաւտերի մրա մի արանելի լիւրեւութեան, իսկ այնտեղ, փութը ինչ նեւա, կապաւան երկինքը միախառնվում էր կաթիկանեւ միւնապաւա տրերի զարմար աստանաներին նեւ:

Յաղեցնելով իր քաղցը, կաղցուրելով աղագրած ունեքը, պատանին շատով ասում էր զեւում: Եւ իրաւ, ոչխարների համար շատ նեւա չէր: Բոլորների միւս կողմում, կերպարայ աթիկ պատանու, նրանց պատկերել էին թափերի նախնաւ տակ: Կուշա ու գաւնական անտառանները: Կողմաւոր շարած մեկների մրա, երբեմն իրանց միաւրա աչքերը այս կողմ և այն կողմ էին զարմում և մեծ անարթանով որոնում էին: Տեղանց երկու շարաննի աչքեր, կանգնած ետեւ ասների արեւակների մրա, միմեանց հանդեպ, իրանց կղջիւնների ում էին փութում: Փայր ինչ նեւաւաղին ընկեց, գաւնակները աղջիկ, թափիկների մրա գրած, պատկեր էին, և զգայ: Խառնակ աչքերով նայում էին իրանց շարքը: Տեղանց պատանուն, նրանք խալով մրա վաղեցին և անշայտ պատառ-պատառ կանկն, եթէ նա չէ խելը այնտեղ ընկած փայտի կարը և նրանով չը պաշտանվել: Ենեքի բարձրացրած աղագրութիւնը, որը կերպարայ աթիկը թաւաղած, պատկեր էր վաղեցիկ աստանեւ տակ: Դա չը շարժվելով իր անցից, նեւաւից մոլորելն կանկն:

—Այ՛ մարդ, այ՛ մարդ, այս կաղմից, այս կո՛ւմից:

(Կը շարունակուի)

